

/ שרה גבאי
/ צילום:
נעמה שטרן

עקרות הלכתית או שאלות שנוגעות לתרומת זרע ופונדקאות מעמידות נשים רבות במבוכה מול רבנים. יועצות ההלכה לפוריות מצליחות לתת מענה הלכתי ורגשי להתמודדויות של נשים שנמצאות בתהליכי הבאת חיים לעולם

והרגשית. אומנם היום מדברים יותר מפעם, אבל הנושא עדיין רגיש, ואני משערת שעצם הפנייה ליועצות קשה לנשים. אבל אחרי שאורתי אומץ אני מברכת על זה, כשאני מדברת איתה זה כמו לדבר עם חברה. לא משנה כמה רב יכול להיות אמפתי, הכי טבעי שאישה תפנה לאישה ולא לגבר, היא אומרת. "כך גם את פתוחה יותר לקבל מהצד השני. בפנייה לרב יכול להתפתח אנטגוניזם, או במקרה שלא נעים לפנות ישירות שולחים את בן הזוג שישאל בשבילך, ואז את מרחיקה את עצמך. בפנייה ליועצת הלכה יש לך יותר שליטה על מה שקורה בחיים שלך, יש מישהי שהולכת איתך יד ביד בכל התהליך".

אורה דירובן היא אחת מתוך עשרות נשים שעברו הכשרה בתוכנית של יועצות ההלכה מלוות הפוריות של מדרשת נשמת, בראשות הרבנית חנה הנקין, מטעם קרן גפן לנשים מאותגרות פוריות. כאמור, דירובן בעצמה התמודדה עם הקושי בהבאת חיים לעולם, "בעשר השנים הראשונות של נישואיי היה לי ילד אחד", היא מספרת. "עברתי מסע ארוך, ובהרתי לא לשתף אותו עם אחריים כדי לא להדאיג, וגם לא באמת היה למי לפנות.

"כששמעתי שאפשר ללוות נשים שעוברות את התהליך הזה, להחזיק להן את היד, היה לי ברור שאני הולכת על זה, כי אני ממש יכולה להבין את המקום שלהן, את המורכבות ההלכתית לצד ההיבטים הרפואיים והרגשיים".

כשאיילת (השם המלא שמור במערכת) התחתנה בגיל 29, היא ובעלה החליטו להכות לסיום התואר השני שלה לפני שיביאו ילדים. כשהגיעה העת, ולאחר ניסיונות שהובילו לשתי הפלות, בגיל 33 הרופאים הפנו אותה לבירור פוריות. היה לה קשה להאמין שזה העניין, ובכל זאת לאחר ביקור במרפאת פוריות היא אובחנה שיש לה רורבה שחלתית נמוכה והם התחילו טיפולים. "לא סיפרתי מה אני עוברת", היא נזכרת, "הנושא הזה לא מדובר והרגשתי שאני זקוקה לתמיכה כלשהי. פניתי לטיפול פסיכולוגי, אבל הרגשתי שם ניכור. לא הרגשתי שלמישהו באמת אכפת, וודאי שלא הייתה התייחסות לצד ההלכתי, למרות שאנחנו דתיים". אז היא פנתה ליועצת ההלכה אורה דירובן, שהאירה את עיניה לנושא הפוריות שמעורר הרבה בעיות הלכתיות.

"נפגשנו איתה והיא נתנה לנו תחושה טובה, והצליחה לחבר אותנו לנושא דרך הניסיון האישי שלה. שמרתי אותה באנשי הקשר שלי ומאז אני יוצרת איתה קשר כל כמה זמן". לאחר ניסיון של שאיבת ביציות שהצליחה חלקית, היא עברה בית חולים ועמדה להתחיל בסבב טיפולים נוסף, אלא שאז נכנסה להיריון טבעי, ובהמשך נכנסה להיריון טבעי פעמיים נוספות, וכיום היא אמה לשלושה. "אורה תמיד מתרגשת כשאני מספרת לה שיש עוד אחד", היא אומרת בחיור. "זו מישהי שאפשר לדבר איתה, שריברה את השפה המקצועית, ההלכתית

פתולוגיה
והעמידות

זה תמיד אפשרי? בסוף להלכה יש מה להגיד.

לגמרי. אנחנו פורסות בפני הפונות אלינו את האופציות ההלכתיות והן צריכות לבחור. אבל הנושא ההלכתי הוא לא הדומיננטי בליווי. הפגישה הראשונה בדרך כלל אורכת כשעה, והדיון ההלכתי לרוב לא תופס יותר מחמש עשר דקות. שאר השיחה מתמקדת בחיווק, הכוונה, עצות וטיפים מהשטח. התפקיד שלנו הוא לא להיות

פוסקות הלכה, אלא פשוט ללוות. אני יודעת בעצמי כמה זה חשוב, ואני שומעת קולות מבחוץ שמאשרים לי את זה, מיישה שעברה טיפולים לפני שנים אמרה לי, 'אני כועסת שבימי לא היה מענה כזה'."

בחודש שעבר התקיים טקס הסיום של המחזור הראשון והשני של יועצות ההלכה לפוריות, על אף שהמחזור הראשון סיים את לימודיו לפני כחמש שנים. בוגרות התוכנית התמחו בתחום הפוריות בהיבט ההלכתי, הרפואי והנפשי, ומעניקות ליווי הלכתי ותמיכה לנשים ולזוגות באתגרי מסע הפוריות ללא תשלום ברחבי הארץ, חלקן מוכשרות כיועצות הלכה כבר הרבה שנים ועכשיו השלימו את החלק שמתמחה בפיריון. ר"ד קרן שטרן פרידמן, מנהלת ומייסדת קרן גפן, מסבירה שהתוכנית נוסדה מתוך זיהוי חוסר מענה הלכתי המתחשב בגורמים הפסיכולוגיים המשפיעים על פוריות. "הרגשתי שחסר ליווי רגשי, שהרבנים לא תמיד לוקחים בחשבון את הרגש ואת הסטרוס יש נשים שבמקרים רבים משפיע על הפוריות", היא מציינת. "מחקר מהרווארד שבחן 4,000 נשים, מצא שהפחתה של לחץ ופוריות הביא לעלייה של 30 אחוז בשיעור הפוריות. וההלכה צריכה לקחת בחשבון את

ההיבט הזה".

במה התוכנית שונה מתוכניות אחרות של ליווי תהליכי פוריות שהיו קיימות לפני, כמו מכון פועה?

"החידוש של מדרשת נשמת הוא בהכשרת יועצות הלכה שלמדו שנים, שיערות איך ללמוד גמרא ובקיאות בהלכות נידה", אומרת פרידמן, "וכך היא מעמידה נשים שבקיאות בהלכה שיכולות לתת מענה לסוגיות הלכתיות העוסקות בנשים. נשים

לדוגמה?

"כשמדובר על תרומת ורע, הלכתית ההעדפה היא שהורע יבוא מגוי. אלא שיש נשים שנרתעות מהמחשבה על ורע של גוי בגופן", היא מסבירה. "כמו כן, יש לשקול את הבעיות האפשריות של נער מתבגר אמריקני שירצה לחקור את שורשיו ויתחיל להזדהות כחצי יהודי וחצי אינדיאני משבט סו. אנחנו נציג את ההלכה היבשה ונראה גם את האפשרויות הנוספות: לפי ההלכה עדיף ורע של גוי, אבל באין ברירה יש היתר להשתמש בורע יהודי, אלא שאז צריך לפקח כדי למנוע מצב של נישואי קרובים. נושא נוסף הוא הפונדקאות. ברקנו את ההשלכות ההלכתיות והפסיכולוגיות של פונדקאית נשואה לעומת רווקה. כשרק התחלתי לחקור את הנושא, היה ברור לי שמבחינה פסיכולוגית עדיפה פונדקאית רווקה, ומבחינת ההלכה זה פחות מסובך, אבל עם הזמן הפרספקטיבה שלי השתנתה. אחרי הדיון שבסימו חוורים הביתה בידיים ריקות האישה הנשואה חוזרת לבית מלא באהבה, והיא יכולה להרות שוב אם תרצה בכך. לעומת זאת, אישה רווקה עשויה להוציא את עצמה ממעגל ההיכרות למשך מספר שנים, ולקחת את הסיכון של נשיאת סטיגמה של היותה פונדקאית.

ד"ר קרן שטרן פרידמן: "המעורבות של נשים עם נשים בנושאים אינטימיים ורגישים היא קריטית. אחת מיועצות ההלכה אמרה בתחילת התוכנית, 'ישבתי כחדר עם שלושה אנשים שדיברו על הרחם שלי, ונשים שלי, ולכולם היו זקנים'"

לא צריכות יותר ללכת לרב עם התחוננים, הן יכולות לפנות ליועצות. במכוני הכשרה אחרים הנציגים לא עוברים הכשרה כזו".

תוכנית הלימודים של מלוות הפוריות כוללת ארבע שנים שמתמקדות בפן ההלכתי לצד הפסיכולוגי והרפואי של טיפולי הפוריות. "נקודת המבט של קרן גפן היא הוליסטית. אנחנו לא מסתכלים על בעיה הלכתית, אנחנו מסתכלים על אישה או על זוג, על אישיות ועל שלום בית. נקודת המבט הזו נלקחת בחשבון כשיש פסיקה הלכתית".

אומרת. "בשנים האחרונות השתנה הפסק, וכיום מומלץ שהילד יעבור גיור להומא. ההשלכות ההלכתיות אינן ברורות. לכאורה יכול להיות מצב שבו במשפחה אחת יש שני ילדים עם מטען גנטי זהה אבל עשויים להיות בקטגוריות הלכתיות שונות לפי השינויים ביחס לפסיקה של הרב מרדכי אליהו. נניח זוג שהקפאי עוברים והשתמש בעובר אחר בתקופת הפסק של הרב מרדכי אליהו, ובעובר אחר לאחר שינוי הפסיקה. כל אלו", היא אומרת, "הם מצבים הלכתיים מורכבים העוסקים בדיני נפשות".

חידוש נוסף של התוכנית הוא העניין המגדרי. "המעורבות של נשים עם נשים בנושאים אינטימיים ורגישים היא קריטית", קובעת פרידמן. "אחת מיועצות ההלכה אמרה בתחילת התוכנית, 'ישבתי בחדר עם שלושה אנשים שדיברו על הרחם שלי, ולכולם היו זקנים'. יועצות ההלכה מלוות הפוריות יודעות להכיל את הנשים. לימדנו אותן את ההלכה, ואחר כך את הפן הרפואי". לימוד הפן הרפואי כולל השתלמויות רבות ממומחים בעלי שם, והפן הפסיכולוגי כולל לימודי CBT (טיפול קוגניטיבי התנהגותי, ש"ג) בהנחיית הפסיכולוגית הראשית של קרן גפן, ד"ר רונדה ארסקי. "אנחנו מלמדות את היועצות להשתמש בכלים של CBT כדי לזהות מחשבות שליליות אצל הפונות", מסבירה פרידמן. "הן לומדות מתי יש צורך להפנות הלאה לייעוץ פסיכיאטרי, מתי השאלה היא לא הלכתית, כמו במקרים של זיהוי OCD. יועצת שמקבלת פניה לומדת לקרוא בין השורות, לומדת איך נותנים מענה ואיך המענה יהיה אמפתי".

היועצות אינן מטפלות בהכשרתן. נכון, אבל הן צברו שנים רבות של לימודי טיפול", היא אומרת, "ובנוסף, הן מתייעצות בעצמן עם מטפלים לגבי פניות שהן מקבלות, ולומדות להפנות הלאה להמשך טיפול בצורה אמפתית".

מבחינה הלכתית, היועצות מתווכחות בין הפוסקים לבין הפונות? "לא. היועצות נותנות את המענה ההלכתי. אין צורך לפנות למכון פועה או למישהו אחר. הן למדו את כל החומר. אם יש מקרה מסובך ויוצא דופן הן יכולות גם להפנות הלאה, אבל בדרך כלל אין בכך צורך".

יש התנגדות מהציבור הדתי או שכבר התרגלו לנשים בתפקידים כאלו? "את חושבת שהעולם התרגל לנשים? אני לא חושבת. העולם נפתח אבל זה תהליך קשה. לא כל אחד יפנה ליועצת הלכה. בקרב הציבור הדתי-לאומי זה יהיה מקובל יותר, אבל במגזר החרדי אני לא רואה כל כך פניות".

מה החזון שלך באשר לתוכנית?

"החזון שלי, ולא רק בתוכנית הזאת, נשנים ידעו שיכול להיות אחרת. את תצאי עם ידיים מלאות כי לא קיבלת רק פסק, קיבלת אמפתיה ותמיכה. אני רוצה שיותר ויותר נשים יבואו ואז נכשיר עוד ועוד יועצות, כי הביקוש יגדל".

מבחינתה של הרבנית מיכל רונס מבית שמש, יועצת הלכה ותיקה ונוגרת תוכנית מלוות הפוריות, הצורך בהצטרפות לתוכנית נבע מרצון לשפר את המענה למטופלות פוריות שפנו אליה לפני כן. "נתנו מענה לנשים בנושאי טהרת המשפחה, בריאות האישה בשלבי החתונה, הדיון, לידה, אמצעי מניעה נגיל המעבר", היא מפרטת. "כשפגשנו שאלות מורכבות יותר בנושאי פוריות, מצאנו שלא היו לנו הכלים והידע כדי לתת מענה מתאים. הרגשנו את הצורך בליווי הלכתי, מתוך הבנה עמוקה של הרקע הרפואי והפסיכולוגי. למדנו את ההלכה לעומק כדי לתת מענה הלכתי, ובאותו זמן להבין מה האישה עוברת, מה הם התהליכים הרגשיים והאתגרים, כדי לתת מענה הוליסטי. יועצות ההלכה מגיעות ממגוון רחב של אוכלוסיות ותחומי עיסוק. יש רופאות, מרות, מרפאה בעיסוק, רוקחת, קלינאית תקשורת, כדי שנוכל לעזור לכמה שיותר נשים", אומרת

רונס. "בנוסף לכך שהייעוץ ניתן בחינם ניתן לקיים אותו בזום או בטלפון, לאישה לבה או לשני בני הזוג, לבחירת האישה".

באיזה אופן את רואה הבדל בין התוכנית שלכם למה שמציעים במכונים אחרים?

"אנחנו מכירים במקצועיות ובניסיון

פוסקים, כאשר יש בעיות פוריות עדיף לבדוק קודם את האישה, לפני שבדוקים את הגבר", היא אומרת ומזכירה פגישה של יועצות ההלכה בנוכחות הרב יהודה הרצל הנקין והרבנית חנה הנקין, בנוכחות רופאים. אחת הרופאות אמרה שכאשר זוגות מגיעים אליה לבידור פוריות, היא שולחת את שני

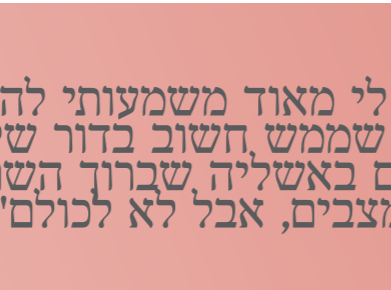
הרבנית מיכל רונס: "אנחנו מסבירות לזוגות שרופאים לפעמים לא מפנים את הגבר לבדיקות כשמגיעים אליהם זוגות דתיים. ואז האישה אפילו לא יודעת שכדאי לה לבקש בדיקת זרע. יש לנו פרספקטיבה רחבה שכוללת לא רק את הפן ההלכתי"

בני הזוג להיבדק, ולא משנה מה תוצאות הבדיקות אצל האישה, כיוון שהסטיסטיקה אומרת ש־30 אחוז מבעיות הפוריות מקורן באישה, 30 אחוז מקורן בגבר, על 30 אחוז מבעיות הפוריות אחראים שני בני הזוג, ול-10 אחוזים מהבעיות אין הסבר. בתגובה לדבריה הרב הנקין פסק שאם הרופא ממליץ על בדיקת זרע אפשר לבצע את הבדיקה, וזו לא בעיה הלכתית.

אנחנו מסבירות לזוגות שרופאים לפעמים לא מפנים את הגבר לבדיקות כשמגיעים אליהם זוגות דתיים. אני מקווה שזה לא קורה הרבה, אבל נתקלנו במצבים כאלו בטשח", היא אומרת. "ואז האישה אפילו לא יודעת שכדאי לה לבקש בדיקת זרע. כשאנחנו פוגשות את הזוג ועוברות על הפרטים אנחנו מיייעצות לפעמים לשאול את הרופא על כך. יש לנו פרספקטיבה רחבה שכוללת לא רק את הפן ההלכתי".

טיפולי פוריות עשויים להתלוות בהרבה חוסר אונים וחוסר שליטה. בני הזוג עושים הכול לפי מה שאומרים הרופאים, וכאשר ההלכה גם היא אומרת אסור או מותר אז המקום של חוסר השליטה מתחזק. יועצות ההלכה של נשמת רוצות להעניק ביטחון ולהעצים את הזוג שעובר את התהליך המתגבר והטעון בהרבה רגש, הן מאמינות שלמי שפונה אליהן מגיע לקבל את כל

של המכונים והארגונים הנוספים שעוסקים בכך. הפסיקה של הרבנים שלנו מושפעת מאוד ממה שהם שומעים בשטח, מאיתנו, שמדברות עם הנשים, ומרבית הפסיכולוגים והרופאים. דוגמה לסוגיה שאנחנו שונים בה בגישתנו משאר המכונים הוא היחס לבדיקת זרע. לפי שיטות מסוימות של

רחל ויגנשטיין: "היה לי מאוד משמעותי להבין שלא לכל בעיה יש פתרון. ונראה לי שממש חשוב בדור שלנו להיזכר בזה. אני מרגישה שאנחנו חיים באשליה שברוך השם יש פתרונות להמון מצבים, אבל לא לכולם"

המידע, ולכן הן פורסות את הנושאים ההלכתיים, כדי שיבינו את הסוגיה ההלכתית. אם לבני הזוג יש רב, היועצות יפנו אותן אליו, ואם אין להם קשר עם רב הן מפנות לרבנים של נשמת ומציגות בפניהם את הסוגיה בדרך שבה בני הזוג חווים את הנושא. "בזכות הגישה הזו אני לא נתקלת בהתנגדויות לתוכנית", היא טוענת. "אנחנו לא משנות את ההלכה. אנחנו לא מחליפות את הרב. כשבני זוג יושבים איתנו אנחנו עוזרות להם לברר מה השאלה ההלכתית ועם מה הם מתמודדים, ואחר כך הם יכולו לפנות לרב שלהם. אנחנו שם בשביל נשים שרוצות לברר עם אישה שמבינה בהלכה. זו גישה שונה".

באילו שאלות את נתקלת?

"יש נשים שבשיקולים של היריון מתלבטות בין פונדקאות לתרומת ביצית. במקרה של תרומת ביצית הן רוצות לדעת מה המקור הכדאי ביותר", היא אומרת. "אנחנו לא נחליט עבורן, אלא נפרט את מגוון האופציות וההשלכות של כל האופציות ההלכתיות הקיימות ומשאירות את ההחלטה בידיהן. אני גם מקבלת פניות בנושא טבילה בזמן טיפולי פוריות, חוסר הסכמה בין בני זוג כאשר להמשך הטיפולים, בחירת מין העובר ושאלות לגבי טיפולי פוריות בשבת. למשל", רונס מפרטת, "אישה שמקבלת הרמונים שאיבת הביציות צריכה להתבצע בשבת. אפשר להגיד לה לדלג על החודש הזה ולשאוב בחודש הבא, אבל היא לקחה הרמונים ויש לזה השלכות. בעבר השאלה הזאת הייתה מגיעה מנשים בחו"ל, אבל כיום גם בארץ יש בתי חולים שמבצעים את הפרוצדורה גם בשבת".

את רואה בייעוץ האמפתי כגורם להנעה של הזוג לפנות לטיפול רגשי זוגי, מה שמסייע פעמים רבות לזוגות להיכנס להיריון טבעי?

"אנחנו לא פסיכולוגיות אבל אנחנו הכתובת הראשונה לאיתור אם יש צורך בטיפול כלשהו, ואם יש צורך נפנה אותן לאנשי טיפול, לפעמים לטיפול זוגי. שואלים אותנו כמה ילדים נולדו דרכנו, זו שאלה שאני לא אוהבת. צריך לשאול איך הזוג הרגיש כשהם עברו את המסע. כשמקשיבים להם, רואים אותם ומתחברים לחוויה שלהם המסע הזה הופך להיות קצת יותר קל".

"היו לי אז שלושה ילדים, ואחרי שסיימתי את ההנקה של הקטנה חוויתי שלוש הפלות רצופות", מספרת אורית (השם המלא שמור במערכת), בת 35, מאוור הצפון. "זה היה מאוד לא צפוי, עד אז הייתי במחזורי היריון והנקה והכול היה בסדר. הרופאים שלחו

אותי לבדיקות אבל אמרו לי, 'יש לך שלושה ילדים וזה המון'. לא הרגשתי שיש מענה רגשי למצב שהייתי בו. עברתי גרידה, בפעם אחרת שאבו לי את שק ההיריון. זו הייתה טלטלה. וכל פעם שנקלטתי לא ידעתי מה יהיה". חברה הפנתה אותה לרחל וינשטיין, יועצת הלכה מלווה פוריות של נשמת. "רחל סיפקה לי מענה נפשי רגשי, ואפילו רפואי. בכל התקופה של הבירור מה הסיבה להפלות היא הייתה מאוד זמינה עבורי, גם בערב, ובכל זמן שהרגשתי צורך ודחיפות. כשהיו חילוקי דעות בין הרופאים לגבי הבדיקה שצריך לעשות היא הייתה פונה לרופאה שלהם, ומחזירה לי תשובה די מהר.

"הליווי של רחל היה מענה רגשי שחזק אותי באמונה ונתן לי מוטיבציה לא לוותר. היא גם חיברה אותי לנשים במצב דומה לשלי וזה נתן לי כוח. היום אני בהיריון מתקדם, ועד היום אני מתייעצת איתה, היא כתובת לפרוק ולשתף".

גם אריאל (השם שמור במערכת) מדרום הארץ פגשה את וינשטיין. "כשבועלי ואני

מבחינה הלכתית, הרגשנו מאוד את היחס האישי, ההבנה והרגישות. לא היו לנו סוגיות

אורה דירובץ: "הפגישה הראשונה בדרך כלל אורכת כשעה, והדיון ההלכתי לרוב לא תופס יותר מחמש עשר דקות. שאר השיחה מתמקדת בחיזוק, הכוונה, עצות וטיפים מהשטח"

הבנו שנצטרך לפנות לטיפול פוריות, נוצר אצלי משבר אמוני גדול, מספרת אריאל. "ידעתי שזה תהליך מורכב מבחינה רפואית, שדורש גם ליווי הלכתי. היה לי ברור שאני לא הולכת לדבר על זה עם אף רב, עם גבר שלא יבין מה אני עוברת, וייתן נענה לפני ההלכה היבשה. בשלב הזה בחרנו שלא לשתף אף אחד במה שעובר עלינו, רק הרופאים היו בסוד העניינים, אבל חיפשנו מענה הלכתי. כששמעתי על התוכנית של יועצות הלכה מלוות פוריות פניתי אליהן וככה הכרתי את רחל שמיד הבינה שהסיפור שלנו מלווה בעניין רגשי, ולא רק הלכתי. בליווי רחל התייחסה אפילו להיבטים של שלום בית. "הטיפולים יכולים לגרום לריחוק בין בני הזוג, כאשר בתקופת הסבבים עצמם, הקרבה צריכה להיות לפעמים טכנית וכתוצאה מזה יש הרבה לחץ ומתח. האישה היא זו שעוברת את כל הפרוצדורות הרפואיות, והיה חשוב להבין איך עוברים את זה יחד.

"פנינו אליה בסוגיות הלכתיות מסוימות. לדוגמה, לא הייתי מסוגלת להזריק לעצמי, אבל מכיוון שלא שיתפנו את הסכיבה בתהליך נוצר מצב שבועלי היה צריך להזריק לי בזמנים שאנחנו אסורים, ורחל מצאה היתר לזה. מעבר לכך ססמכנו עליה

הלכתיות קשות, אבל עצם הליווי, והידיעה שיש לי כתובת, הייתה משמעותית מאוד". רחל וינשטיין מתקוע, יועצת הלכה יותר מ-17 שנים, מדגישה גם היא את החשיבות של הקשר הישיר עם האישה ולו כדי לדייק את הפסיקה ההלכתית. "לפעמים אישה לא משתפת את הרב בפרטים אישיים, ככה שפרטים קריטיים הולכים לאיבוד ופוגמים בהבנת התמונה המלאה".

אילו פניות מגיעות אלייך?
"ביוץ מוקדם, מה שרבים נוטים לכנות 'עקרות הלכתית'. אנחנו משתדלות לא לקרוא לזה ככה, כי בהרבה מהמקרים זה פשוט לא נכון", היא אומרת. "היום זה הרבה פחות רווח. נשים שכן מגיעות למצב הזה אלו נשים שנמצאות בטיפולי פוריות בלי להתחשב בביוץ מוקדם כי הן מחמירות על עצמן מאוד או כי מישחו הציע להן לבדוק תהליכי פוריות, וזה מביא אותן למצוקה גדולה. אנחנו מאוד משתדלות שלא להגיע לשם. היום ממש חריג שמישהי מגיעה לתהליכי פוריות מהסיבה הזו, ואנחנו מתקדמים במציאת פתרון הלכתי פשוט, בלי לחרוג מגבולות ההלכה. מקרים רבים שמגיעים אליי נפתרים די בקלות עם קצת ייעוץ וליווי".

יש מגבלות בייעוץ שאתן נותנות? "אנחנו לא רופאות ולכן נזהרות מאוד שלא לתת ייעוץ רפואי. היה לנו קורס באתיקה, ואנחנו משתדלות לשמור על כללי האתיקה ולהימנע ממענה על שאלות רפואיות", היא אומרת. "לפעמים אישה מתייעצת עם רופא ומשהו לא יושב לה טוב, ואז היא שואלת אותי לדעת. אם משהו נשמע לי לא סבבה, אשלח אותה בעדינות לשאול את הרופא על כך. אבל אני לא אגיד אף פעם 'קחי גלולה אחרת', 'תעשי משהו אחר'".

באילו אתגרים את נתקלת בייעוץ?
"במפגש הראשון בתוכנית המלוות פגשנו את אחת מנשות הצוות שסיפרה את הסיפור שלה, וכל הזמן חיכיתי לסוף הטוב, על איך היא ילדה ילד בריא. והסוף הזה לא הגיע", היא מספרת בצער. "היה לי מאוד משמעותי להבין שלא לכל בעיה יש פתרון. ונראה לי שממש חשוב ברור שלנו להיזכר בזה. אני מרגישה שאנחנו חיים באשליה שברוך השם יש פתרונות להמון מצבים, אבל לא לכולם. לפני תקופה פנתה אליי אישה שהתחתנה בגיל צעיר והתחילה לברר את הפוריות שלה רק בגיל 44. כשהיא הגיעה לגיל 45 אמרה לה הרופאה שלה שכבר אי אפשר לטפל בגיל שלה", היא נזכרת. "הרופאה המליצה לה לבדוק את האופציה של תרומת ביצית, והאישה פנתה אליי כדי שאעזור לה למצוא רופאה אחרת, שתגיד לה משהו אחר. זאת הייתה שיחה שדרשה ממני כוחות וכנות, כי ידעתי שאני לא יכולה להגיד לה שנפתור את זה והכול יהיה סבבה".

מה היחס בין יועצות ההלכה לבין העולם השמרני מסביב?
"אני בטוחה שיש התנגדות, כי ככה זה בעולם, אבל אני לא פוגשת את זה כל כך. אומנם אני גרה במקום ליברלי, אומרת וינשטיין. "אבל באופן כללי אני לא נוטה להיכנס למקומות האלו. כשלמדתי יועצות הייתה לי שכנה חב'דניקית ששאלה אותי מה אני עושה בחיים. עניתי לה שאני יועצת הלכה, והיא אמרה לי 'איזה יופי, איזה הלכות את לומדת?' אמרתי לה הלכות נידה. והיא שאלה אם אני מדריכה כלות. בחרתי לא להיכנס לדיון לא נוח או עניתי לה שכן, היא מחייכת. "אני לא יודעת אם אני בורחת מעימות אבל לא תמיד הוא נראה לי נצרך, אולי בגלל זה אני פחות פוגשת את ההתנגדות. הייתה לי פעם שיחה עם הרב בורשטיין, דיברתי איתו על שיתופי פעולה. אני תמיד בעד שיתופי פעולה, ככה אני אוהבת", היא אומרת. "אומנם לא הרגשתי התנגדות עזה, לכאורה זה יכול היה להתרחש, אבל גם הבנתי שזה לא כל כך פשוט, כי הגישות שונות".

צילום: ???